

конструкції речового та зобов'язального права. Диференціація ж об'єктів за критерієм «майновості» слугує окресленню кола тих благ, які наділені ознаками оборотоздатності. Завершеність структуризації системи об'єктів вимагає використання обох цих критеріїв. В той же час, важливим є питання, який критерій буде покладено в основу видового поділу, а який – в основу поділу на підвиди. Враховуючи те, що закон визнає майнові права речами (ст.190), отже поширює на них правовий режим речей, можна дійти висновку, що речі та майнові права повинні належати до одного виду об'єктів. Отже в основу видового поділу має бути покладено критерій «майновості» блага.

Внаслідок поділу за цим критерієм система об'єктів цивільних правовідносин може бути представлена в такому вигляді: майнові об'єкти (можуть бути адекватно оцінені в грошах) та немайнові об'єкти (не мають еквівалентної грошової оцінки: особисті немайнові блага, інформація, результати інтелектуальної діяльності); немайнові об'єкти є нематеріальними; майнові об'єкти поділяються на майнові матеріальні (речі) та майнові нематеріальні (майнові права, роботи, послуги); майнові матеріальні входять до складу майна; майнові нематеріальні об'єкти поділяються на: а) такі, що входять до складу майна (майнові права); б) такі, що не входять до складу майна (роботи і послуги). Приналежність того чи іншого блага до певного сектору в системі об'єктів не визначає характер прав, які можуть виникати щодо нього; це визначається специфікою кожного окремо взятого елемента (об'єкта). Отже, майнові права в системі об'єктів належать до підсистеми майнових благ (є видом майнових об'єктів), до групи майнових нематеріальних об'єктів, які входять до складу майна, іншими словами, майнові права є майновими нематеріальними об'єктами, що входять до складу майна.

Зі шойно визначених складових частин системної цілісності, що має назву «система об'єктів цивільних прав», можна визначити, що вони піддаються впорядкуванню за певними критеріями (матеріалізованості та майнового характеру). В основу поділу об'єктів на види слід покласти критерій майновості. Тому формулювання ст.177 ЦК України доцільно було б подати у такому вигляді: «Об'єктами цивільних прав є речі (в тому числі, гроші, цінні папери, інші речі), майнові права, роботи, послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, інші немайнові блага».

Визначення місця майнових прав у системі об'єктів слугує підґрунтям для подальших наукових розвідок у проблемі майнових прав як об'єктів цивільних правовідносин. Зокрема, теоретичне та практичне значення має дослідження питань, пов'язаних із відчуженням майнових прав, як-от продаж права оренди, продаж права вимоги, застава майнових прав та інші питання, пов'язані з обігом майнових прав у цивільному обороті.

КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ

Титко Анна Василівна, слухач магістратури Національної академії внутрішніх справ
Лов'як Олег Орестович, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри цивільного права та процесу Національної академії внутрішніх справ

У зв'язку з активною євроінтеграцією нашої держави неминучим є питання гармонізації національного законодавства з нормами міжнародного права, зокрема у галузі забезпечення основоположних прав і свобод громадян України. Одним з таких ключових прав залишається право на інформацію, через призму якого стверджується принцип гуманізації законодавства.

Уперше на міжнародному рівні право на інформацію було згадано у ст. 19 Загальної декларації прав людини та закріплено у Конституції України у частині 2 ст. 34: «Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб на свій вибір». Також частково право на інформацію закріплено у статті 10 Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод: «Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів», що є засобом публічного нагляду за діями влади і показником ступеня розвитку демократії.

Якщо розглядати право на інформацію з точки зору Цивільного Кодексу України, то ст. 302 проголошує, що фізична особа має право вільно збирати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію, а ст. 200 визначає інформацію як документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що мали або мають місце в суспільстві, державі та навколишньому середовищі. Це право виступає на ряду з іншими як таке, що забезпечує соціальне буття особи, як особисте немайнове право фізичної особи та як нематеріальне благо особи. Звертаючись до закону України «Про інформацію» слід зауважити, що під інформацією виступають «будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді», а ст. 5 регламентує право на інформацію як «Кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів» [3].

Серед науковців, які активно розробляли тематику права на інформацію як об'єкта цивільно-правових відносин, були такі вчені, як: І. Л. Бачило, А.Б., С.Д. Волошко, В. А. Дозорцев, В.І. Жуков, В.О. Калютин, О.А. Підопригора, О.О. Підопригора, Г. Штумпфа, Р.Б. Шишка, О.А. Чобот, І. В. Арістова, В. М. Брижко, А. Б. Венгеров, Г. О. Душейко, Р. А. Калужний, Л. В. Кузенко, Ю. Е. Назарова, С. В. Петров, О. А. Підопригора, В. В. Саєнко та ін.

Для повного відображення цивільно-правової картини інформаційного поля слід розглянути дефініцію інформації у філософському ракурсі з точки зору Семенюк Е.П.: «Інформації виступає як здатність об'єктів і явищ породжувати різноманітність станів, які шляхом відображення передаються від одного об'єкта до іншого і втілюються в його структурі» [6, с.58].

У зв'язку з активним глобалізаційним процесом у світі набрав значних обертів науково-технічний прогрес, який призвів до створення, так званого, «інформаційного поля», де головну роль відіграє інформація як головний індикатор взаємозв'язку між членами соціуму. У Мартін підкреслює, що інформація виступає як важливий стимулятор змін у суспільстві, формує «інформаційну свідомість», наголошуючи на різноманітності соціальної інформації, що виступає як ресурси, послуги, товар, джерело вартості і зайнятості. Інформація виступає головним чинником, що стимулює соціокультурні утворення та міжсоціальні зв'язки, контролюючи при цьому настрої учасників цих процесів. [7, с.5].

Порівнюючи норми законодавства Франції щодо права на інформацію, зауважимо, що існує два види інформації, до яких доступ громадян заборонений. Перший – відомості, які можуть бути згубними для специфічних публічних інтересів, другий – інформацію про подробиці особистого життя, медичні секрети, комерційну та промислову таємницю. У Великобританії діє так званий тест «заподіяння шкоди» та «публічних інтересів» при необхідності розголошення певного виду інформації, що забезпечує якісно новий підхід до перевірки інформації на можливість її поширення без значної шкоди.

В Рекомендації Ради Європи № R (2002)2 чітко окреслюються обмеження доступу окремих видів офіційних документів, але з умовою, що це повинно «бути необхідними в демократичному суспільстві й пропорційним з метою захисту: національної безпеки, оборони та міжнародних зв'язків; охорони громадського порядку; запобігання, розшуку та розслідування кримінальної діяльності; приватного життя та інших законних приватних інтересів; комерційних та інших економічних інтересів, як приватних, так і державних; рівності сторін у судовому провадженні; природи; інспекцій, контролю й нагляду з боку органів державної влади; державної економіки; монетарної та обмінної політики; конфіденційності обговорень усередині органу державної влади або ж між кількома органами державної влади під час внутрішнього процесу підготовки документа.

В Україні право на інформацію розглядається як одне із особистих немайнових благ, що забезпечує соціальне буття особи, а також як право власності на інформацію. Хоча дехто з науковців стверджує, що інформація не може виступати об'єктом права власності, що є причинно-наслідковою детермінантою, яка слідує з основних характеристик інформації, до яких Петров С.В. відносить нематеріальність; можливість її відтворення необмежену кількість разів; необмеженість кола володільців інформацією; неможливість застосування права інститутів ввідакції та застави власності;

при характеристиці інформації береться до уваги її цінність; варіації інформаційних форм [5, с. 251].

Але ми схильні підтримувати точку зору Марущака А.І., стосовного того, що інформація в сучасному інформаційному просторі вже давно набула статусу уречевленого та матеріально відтвореного об'єкта, еволюціонувавши перетворилася з нематеріального блага на самостійну одиницю цивільно-правового обороту. Так, на сьогодні досить є актуальним питання врегулювання колізій, які виникли навколо питання чи може інформація виступати об'єктом права власності, судячи із закону України «Про науково-технічну інформацію», де в ст. 6 закріплено положення про те, що науково-технічна інформація відповідно до чинного законодавства є об'єктом права власності.

На жаль, такі суперечливі тлумачення інформації як складового елемента цивільних відносин ставить знак запитання над темою виокремлення цивільно-правових норм в окрему дисципліну, головним об'єктом якої повинні стати інформаційні відносини. Досить ґрунтовною є позиція О.В. Кохановської, яка висуває аргументи на користь приватноправової природи інформаційних правовідносин [4, с. 14–15].

Інформація сьогодні виступає безперервним потоком, що циркулює в цивільно-правових відносинах, виступаючи одночасно особистим нематеріальним благом, яке є позитивним невідчужуваним правом кожної особи та бути одночасно об'єктом права власності в ракурсі результату діяльності особи. В цьому випадку йдеться про механізм правового регулювання визначеного в законі України «Про науково-технічну інформацію» інформація набуває матеріалізованого відображення на певному носіїві.

Отже, у світлі інтенсифікації розвитку інформаційно-правового поля, якому сприяє масштабний глобалізаційний процес, а також ціннісна переорієнтації, де інформація стала головною фігурою на дошці соціальних зв'язків, не можемо не зауважити, що зроблено чимало досліджень на ниві інформаційного поля та викладено багато визначень природи права на інформацію, що дає підстави вважати за необхідне виділити вищезазначений блок інформаційних відносин в окрему дисципліну.

Список використаної літератури:

1. Загальна декларація прав людини ООН; Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 04.11.1950 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 року (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 48 від 01.12.1992.
4. Кохановська О. В. Цивільно-правові проблеми інформаційних відносин в Україні: автореф. дис. На здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.03 – «цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. В. Кохановська. – К., 2006. – 36 с.
5. Петров Є. В. Інформація як об'єкт правовідносин // Вісник Національного університету внутрішніх справ; Спецвипуск; X, 2001. – С. 249–252.
6. Семенюк Э.П. Информационный подход к познанию действительности [Текст] / Э.П. Семенюк. – К.: Наукова думка, 1988. – 173 с. – ISBN 5-12-000027-4.
7. Lash S. Critique of Information / Scott Lash. – London; Thousand Oaks (Ca.): Sage Publications, 2002. XII. – 234 p.

ПРИНЦИП НАЙБІЛЬШ ТІСНОГО ЗВ'ЯЗКУ

Голубчик Юлія Василівна, студент магістратури навчально-наукового інституту заочного навчання Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільно-правових дисциплін, начальничо-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ *Плахотнюк Н.В.*

Принцип найбільш тісного зв'язку є одним з найсучасніших та найбільш поширених засобів колізійного регулювання. У сучасних міжнародних приватних правовідносинах «жорсткі колізійні норми», сформульовані з урахуванням теоретичних настанов минулих століть (виходячи з класифікації правових норм або з природи регульованих ними правовідносин) дедалі частіше виявляються непридатними для вирішення колізій законів, в т.ч. у сфері зобов'язань з зовнішньоторговельних контрактів.

Принцип застосування права, яке має найбільш тісний зв'язок із правовідношенням, виведений та розроблений у англо-американській доктрині